

ПАРАДИГМА ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В ПОСТМОДЕРНІЗМІ

Хміль Т. В., НТУ «Дніпровська політехніка» (Дніпро), email

khmil.tatjana@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8475-8497

В повідомленні аналізуються основні етапи формування поглядів на цілісність людини в європейській філософській традиції Модерну та Постмодерну.

Ключові слова: цілісність, парадигмальність, онтологія, модерн, постмодерн

THE PARADIGM OF HUMAN INTEGRITY IN POSTMODTRNISM

Tatiana Khmil, NTU "Dniprovsk Polytechnic" (Dnipro), khmil.tatjana@gmail.com,

orcid.org/0000-0002-8475-8497

The message analyzes the main stages of formation of views on human integrity in the European philosophical tradition of Modern and Postmodern

Key words: integrity, paradigmality, ontology, modern, postmodern.

Прискорення соціально-політичних і економічних процесів, їх прояв на всіх рівнях життя – від індивідуальних до глобальних – посилюють дезорієнтацію особистості і цілих спільнот, викривляють сталу картину світу – суспільного і індивідуального, створюють загальні настрої розпачі та тривожності. Порушення «зв'язку часів» стимулює людство до пошуків шляхів самозбереження, спираючись на фундаментальні концепції людського світу.

В цьому плані питання цілісності людини виступає атрибутивною характеристикою світоглядних рефлексій, які пронизують духовний простір культури. Етап філософського премодерну демонструє нерозділеність суб'єктно-об'єктних стосунків у сприйнятті реальності, що розчинена в міфологічному, психологічному та емоційному станах людини, дозволяючи вимірювати себе у масштабах Космосу, що було притаманне архаїчній людині з містичним та духовним сприйняттям дійсності (Мірче Еліаде). Це відчуття і усвідомлення своєї приналежності до чогось безмежного надавало відповіді про сенс, спрямування та нескінченність людського існування в різноманітних її формах. Поєднання людини з вічним є одним з архетипів колективного несвідомого, щоб бути більшим, аніж часткою цілого. Пошуки цілісності зводилися до обґрунтування субстанціональності, піднесення себе до космологічних масштабів, де людина розчинялась у повноті буття й сама репрезентувала його.

Але вже когнітивна революція елеатів вимагала від людини відмови від чуттєвого сприйняття буття заради проникнення в його сутність, зробивши крок до зміни світоглядної парадигми від міфологічного світопоєднання до релігійних концепцій дворівневої світобудови. Відбитком цієї моделі становиться дуальний характер людського існування, де її біофізичність та її психізм (духовність) знаменували її ущербність, а не цілісність. Щоб долучитися до неподільного цілого (тобто стати по філософські релевантним), людина мала подолати властивий їй дуалізм шляхом відкидання однієї із своїх іпостасей: принести в жертву своє тіло, скоротити свою фізичну наявність у світі до мінімуму. Августин

Блаженний писав про те, що людське тіло, будучи одним із багатьох фізичних феноменів, належить цілому лише як його частина, тоді як душа вічна і тому репрезентує ціле. Але ж цілісність – це уявлення про те, якою людина хоче бути в ідеальному соціальному, політичному, культурному бутті. Філософія модерну визначала людину як інструмент і мету осягнення дійсності, тому постійно намагалась репрезентувати її цілісність, долаючи суперечності між тілесним та духовним, життям та смертю, наявним та трансцендентним.

З часом виявилася й інша ідея про неповноту первісної цілісності людини. К. Маркс, всупереч тезі про всебічний розвиток та звільнення індивіда, звів його до економічної природи, яка поглинає трансцендентне. В свою чергу, Ф. Ніцше своєю ідеєю «надлюдини» елімінує трансцендентне, замінюючи її владною могутністю.

Постмодернізм, як сучасний філософський напрямок, руйнує антропологічну доктрину модерну - великого часу звільнення людства, зосереджуючи увагу на профаном гуманізмі, на «диктатурі раціональності», що скасовую сам принцип цілісності. Даний підхід проявився у новій антропологічній концепції: постмодерністське розуміння людини - це свобода комунікації, дискурсу, інтерпретації, принциповий ціннісний плюралізм. Його клітинкою і реалією стає людський індивід у своєрідності його унікального емоційного Я.

Самовідчуття індивіда, невловимі стани, культура повсякденності, симбіоз минулого та сьогодення стає предметом постійної уваги постмодерну. З цієї причини на перший план висувається особливе та індивідуальне, образ людини задається її самосвідомістю, набуває плинності, мозаїчності, нестабільності, що розглядається як умова та запорука свободи, перетворення життя в гру, а соціальний світ в симулякр.

Але, незважаючи на те, що сам принцип онтологічного фундаменталізму класичної філософії відхиляється сучасним постмодернізмом, прагнення опанувати швидкоплинність буття вимагає сучасну філософську науку знову і знову звертатися до світоглядних концепцій філософії модерну.

Цілісність людини, що розглядається крізь призму її буттєвої унікальності, постає як фундаментальний, конструктивний стан людського буття. Такий підхід у всій його багатомірності дозволяє досліджувати людину в єдності різних боків, виробити комплексне знання про сутнісні властивості її буття, задовольнити сучасну потребу нового самовизначення як особистості. Тім самим, сучасний постмодернізм, незважаючи на декларування свого розриву с філософією модерну, залишається в його парадигмі онтології цілісності людини.